

Sygn. akt: I C 209/21

WYROK WSTĘPNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 kwietnia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący: sędzia Juliusz Ciejek

Protokolant: sekretarz sądowy Anna Kosowska

po rozpoznaniu w dniu 15 marca 2022 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **D. C.**

przeciwko **Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w G.**

o zapłatę i ustalenie lub zapłatę

I. ustala nieistnienie pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu nr (...) z dnia 21 czerwca 2007 r.,

II. uznaje roszczenie powódki o zapłatę kwoty 114.062 zł 70 gr za usprawiedliwione co do zasady.

Sygn. akt I C 209/21

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym w dniu 22.02.2021 r. przeciwko Bank (...) S.A. w G. powódka D. C. wniosła o:

a) zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kwoty 114.062,70 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej w związku z nieważnością zawartej przez strony umowy kredytu i pobraniem świadczeń nienależnych w okresie od 03.03.2021 r. do 03.03.2020 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia następnego po dniu doręczenia odpisu pozwu stronie pozwanej do dnia zapłaty,

b) ustalenie nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu nr (...) z dnia 21.06.2007 r.,

ewentualnie w przypadku uznania przez Sąd umowy zawartej przez strony za zgodną z prawem i mogącą dalej obowiązywać w kształcie pozbawionych zapisów abuzywnych wniosła o:

c) zasądzenie od pozwanego na swoją kwoty 58.892,07 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej w związku z pobraniem środków tytułem spłaty kredytu w zawyżonej wysokości w okresie od 03.03.2011 r. do 03.03.2020 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi:

- od kwoty 50.679,36 zł od dnia 31.05.2020 r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 8.212,71 zł od dnia następnego po dniu doręczenia odpisu pozwu stronie pozwanej do dnia zapłaty.

Nadto, powódka wniosła o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powódka, wskazała że zawarła z (...) Bank S.A. umowę kredytu hipotecznego, którego następcą prawnym jest pozwany. Następujące postanowienia umowy w ocenie powódki są abuzywne: § 1 ust. 1, § 7 ust. 2, § 10 ust. 8, § 17. Kwestionowane postanowienia skutkują zaburzeniem równowagi kontraktowej na wyłączną korzyść pozwanego banku. Postanowienia te naruszają dobre obyczaje, zasady współzycia społecznego oraz prowadzą do powstania znaczącej nierównowagi praw i obowiązków ze szkodą dla konsumenta, a w konsekwencji są bezskuteczne. Pozwany bank miał pełną dowolność w ustalaniu wysokości zobowiązania strony powodowej. Bezskuteczność kwestionowanych postanowień prowadzi do nieważności całej umowy, ponieważ jej obowiązywanie w kształcie pozbawionym kwestionowanych postanowień nie jest możliwe. Całość środków pobranych przez pozwanego od strony powodowej stanowi świadczenie nienależne, którego powódka domaga się na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. Ewentualnie, gdyby Sąd nie podzielił stanowiska strony powodowej co do upadku całości umowy, wówczas kwestionowane postanowienia powinny zostać uznane za bezskuteczne w świetle treści art. 385¹ § 1 k.c., zaś umowa uznana za dalej obowiązującą w treści pozbawionej kwestionowanych postanowień zgodnie z treścią art. 385¹ § 2 k.c. W takiej sytuacji część środków pobranych przez pozwanego do powódki stanowi świadczenie nienależne i powódka może domagać się jego zwrotu na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. (pozew k. 4-15).

W odpowiedzi na pozew pozwany Bank (...) S.A. (dalej: Bank) wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, z uwzględnieniem odsetek ustawowych za opóźnienie za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty oraz z uwzględnieniem uiszczonych opłat skarbowej od złożonego dokumentu pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazał, że kwestionuje żądanie powódki zarówno co do zasady, jak i wysokości. Przyznał, że kwota kredytu została przeznaczona na cele konsumpcyjne powódki oraz spłatę jej zobowiązań. Wskazał, że powódka nie posiada interesu prawnego w powództwie o ustalenie. Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń dochodzonych pozwem. W ocenie pozwanego sposób ustalania przez Bank (...) kursów walut został precyzyjnie określony w umowie kredytu. Podniósł, że nawet jeżeli przyjąć, iż kwestionowane w pozwie postanowienia umowy kredytu mogą wypełniać przesłanki abuzywności to nie przesądza to o zasadności roszczeń powódki. W takim wypadku należałoby dokonać uzupełnienia stosunku prawnego w oparciu o przepisy, które mogą mieć zastosowanie art. 65 § 2 k.c., art. 56 k.c., art. 358 k.c. i art. 354 k.c. Pozwany wskazał, że nie był w jakimkolwiek stopniu wzbogacony kosztem powódki, a nawet jeżeli hipotetycznie założyć, iż umowa kredytu jest nieważna to świadczenie powódki traktować należy jako czyniące zadość zasadom współzycia społecznego lub też jako spełnione na poczet niewymagalnej wierzytelności Banku względem powódki o zwrot własnego świadczenia wzajemnego.

Jednocześnie pozwany zaprzeczył temu, że:

- a) umowa jest nieważna w całości albo jakiegokolwiek części, w tym szczególności w zakresie postanowień odnoszących się do indeksacji kredytu lub kursów waluty stosowanych do rozliczeń pomiędzy stronami Umowy Kredytu,
- b) umowa kredytu jest sprzeczna z jakąkolwiek ustawą, zasadami współzycia społecznego lub naturą stosunku prawnego albo w inny sposób narusza zasadę swobody umów,
- c) umowa kredytu zawiera niedozwolone postanowienia w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.,
- d) powódka posiada interes prawny w dochodzeniu powództwa o ustalenie,
- e) w toku wykonywania umowy kredytu Bank pobrał od powódki jakiegokolwiek nienależne świadczenia lub, że w okresie wykonywania umowy kredytu po stronie powódki powstała jakokolwiek nadpłata z tytułu kwot uiszczonych tytułem spłaty raty kredytu,
- f) powódka świadczyła jakiegokolwiek świadczenie nienależne na rzecz Banku,

- g) powódka nie została należycie poinformowana o prawach i obowiązkach wynikających z umowy oraz o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu indeksowanego do waluty obcej,
- h) powódka wnioskuje o udzielenie kredytu w walucie PLN,
- i) powódce przedstawiono wyłącznie ofertę kredytu indeksowanego do (...),
- j) powódka nie miała możliwości podjęcia próby negocjacji z Bankiem co do treści umowy i jej warunków,
- k) ostateczny kształt zawartej umowy kredytu (w jej pierwotnym brzmieniu) nie był wynikiem wyborów powódki i indywidualnych uzgodnień stron,
- l) zgodny zamiar stron obejmował udzielenie powodowi jakiegokolwiek innego kredytu niż indeksowanego do (...),
- m) zawarta przez strony umowa nie ma walutowego charakteru, a (...) stanowił jedynie miernik wartości, a nie wyrażał kwoty udzielonego kredytu,
- n) bank wymusił na powódce zawarcie umowy kredytu tudzież wyboru określonego rodzaju kredytu,
- o) bank udzielił powódce jakichkolwiek zapewnień, w tym, że kurs (...) jest walutą stabilną,
- p) bank nie ponosi ryzyka kursowego,
- q) kredyt powódki jest kredytem złotowym oraz, że można zastosować do niego stawkę referencyjną LIBOR 3M (...),
- r) nie doszło do wymiany walutowej w dacie uruchomienia kredytu oraz datach spłaty przez powódkę kolejnych rat kredytu,
- s) brak jest podstaw do zastosowania dwóch różnych kursów (kurs kupna i kurs sprzedaży waluty), do rozliczenia wypłaty i spłat kredytu oraz, że Bank nie wyjaśnił powódce, że stosuje dwa różne kursy,
- t) bank nie wyjaśnił powódce sposobu tworzenia Tabeli Kursów Walut,
- u) bank ustala kursy o nieweryfikowalne kryteria,
- v) sposób ustalania kursów przez pozwanego doprowadził do znaczącego wzrostu zadłużenia powódki,
- w) klauzula § 17 lub inne z umowy kredytu poprzednika prawnego pozwanego zostały wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych lub też są podobne do jakichkolwiek innych klauzul wpisanych do tego rejestru,
- x) umowa kredytu godzi w równowagę kontraktową stron,
- y) brak jest możliwości badania abuzywności wyłącznie części kwestionowanych przez powódkę postanowień odnoszących się do sposobu ustalania kursów walut przez bank,
- z) w przypadku ewentualnego stwierdzenia niedozwolonego charakteru jakichkolwiek postanowień umowy kredytu Sąd nie ma możliwości uzupełnienia stosunku prawnego, w tym przepisem dyspozytywnym (odpowiedź na pozew k. 54-115).

Sąd ustalił wartość przedmiotu sporu w zakresie żądania ustalenia nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego na kwotę 152.207,85 zł (protokół rozprawy k. 635).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany Bank (...) S.A. w G. jest następcą prawnym (...) Bank S.A. z/s w G..

(bezsporne, wydruk z Monitora Sądowego i Gospodarczego dot. pozwanego – k. 19, wydruk z KRS k. 120-146v)

Powódka w dniu 14 czerwca 2007 r. złożyła w (...) Bank S.A. z/s w G. wniosek kredytowy o kredyt w kwocie 90.000 zł, jako walutę kredytu oznaczyła (...). Kredyt miał być przeznaczony na refinansowanie kredytu mieszkaniowego, kredytu konsumpcyjnego, karty kredytowej oraz na dowolny cel konsumpcyjny. We wniosku wskazała, że jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę. Powódka osiągała dochód w złotych polskich.

(dowód: wniosek kredytowy z załącznikami k. 148-153, przesłuchanie powódki – k. 627)

Powódka podpisała oświadczenie, że została jej przedstawiona oferta kredytu hipotecznego G. M. Banku w złotych polskich oraz, że wybrała kredyt w walucie obcej, będąc uprzednio poinformowana o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu hipotecznego w walucie obcej. Ponadto, oświadczyła, że została poinformowana o ryzyku stopy procentowej w przypadku kredytów o zmiennej stopie procentowej.

(dowód: oświadczenie – k. 153)

Następnie powódka jako konsument, w dniu 29 czerwca 2007 r. zawarła z (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w G. – umowę kredytu nr (...), sporządzoną 21 czerwca 2007 r.

Zgodnie z § 1 ust.1 umowy bank udzielił powódce kredytu w kwocie 92.915,80 zł indeksowanego kursem (...), zastrzegając w zdaniu trzecim tego ustępu, że w dniu wypłaty saldo jest wyrażone w walucie do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe przeliczane jest dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17.

Zgodnie z § 1 ust. 1 zdanie 2 oraz § 1 ust. 2 kredyt przeznaczony był na spłatę zobowiązań powódki, koszty z tytułu ubezpieczenia od ryzyka utraty pracy (1.984,40 zł), koszty z tytułu opłaty sądowej należnej za wpis hipoteki (200 zł), koszty z tytułu ubezpieczenia na życie oraz na wypadek trwałej i całkowitej niezdolności do pracy (631,40 zł).

Oprocentowanie kredytu jest zmienne i ulega zmianie w tym samym dniu kalendarzowym, w jakiej nastąpiła wypłata pierwszej transzy Kredytu najbliższego miesiąca następującego po ostatniej zmianie indeksu L3 (§ 8 ust. 1 umowy). Szczegółowy sposób wyliczenia indeksu L3 został określony w § 8 ust. 2 umowy. Oprocentowanie kredytu na dzień sporządzania umowy wynosiło 6,360 % w skali roku i stanowi sumę marży Banku w wysokości 3,220% oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3 oraz 0,95 punktu procentowego do czasu przedstawieniu w Banku odpisu z Księgi Wieczystej dla każdej z nieruchomości (§ 2 ust. 1 i ust. 2 umowy).

Umowa przewidywała, że kredyt zostanie wypłacony jednorazowo po spełnieniu warunków w niej określonych i po złożeniu pisemnego wniosku o wypłatę, przelewem na rachunki wskazane przez kredytobiorcę (§ 7 ust. 1-2 umowy). Zgodnie z § 7 ust. 2 Umowy zastrzeżono, że każdorazowo wypłacona kwota złotych polskich zostanie przeliczona na walutę do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez Bank.

Wszelkie opłaty i prowizje podawane są w walucie, do której indeksowany jest kredyt, a ich zapłata odbywa się poprzez doliczenie opłaty do raty, chyba że strony podejmą odmiennie ustalenia w tym zakresie (§ 9 ust. 7 umowy).

Spłata kredytu wraz z odsetkami miała następować w 360 miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych, nie później niż w tym samym dniu kalendarzowym każdego miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu. Rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez kredytobiorcę, miało następować według kursu sprzedaży waluty dla której jest indeksowany

kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu wpływu środków do banku (§ 1 ust. 5 umowy, § 10 ust. 1 oraz § 10 ust. 8 umowy).

Po wypłacie kredytu, Bank miał przesłać kredytobiorcy oraz jeżeli było ustanowione poręczenie, także poręczycielom, harmonogram spłat kredytu; harmonogram stanowił integralną część umowy. Niedostarczenie powyższego dokumentu nie zwalniało kredytobiorcy z obowiązku zapłaty raty (§ 10 ust. 3).

W § 11 ust. 3 umowy wpisano, że powódka oświadczyła, iż postanowienia umowy zostały z nią indywidualnie uzgodnione.

Zgodnie z § 12 ust. 1 umowy kredytu kredytobiorca oświadczył, że ustanawia na nieruchomości na rzecz banku hipotekę kaucyjną w złotych polskich do kwoty stanowiącej 170% kwoty kredytu określonej w § 1 ust. 1 umowy, dla zabezpieczenia spłaty kapitału kredytu, odsetek, opłat, prowizji i innych należności mogących powstać w wykonaniu umowy, w tym szczególności różnic kursowych.

W § 17 umowy wskazano zaś, że:

1. do rozliczenia transakcji wypłat i spłat kredytu stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji,

1. kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna,

2. kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży,

3. do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę (...) Bank S.A.,

4. obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku określone są przez Bank po godz. 15:00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie Banku oraz publikowane są na stronie internetowej (...) Bank S.A. (...)

(dowód: umowa kredytu k. 20-24 oraz k. 154-162)

Strony do umowy kredytu podpisały następujące aneksy:

- w dniu 03.04.2008 r. aneks sporządzony w dniu 02.04.2008 r., którym została zwiększona kwota udzielonego kredytu o 36.150 zł,

- w dniu 05.09.2008 r. aneks sporządzony w dniu 03.09.2008 r., którym została zwiększona kwota udzielonego kredytu o 8.000 zł,

- w dniu 14.06.2008 r. aneks sporządzony w dniu 05.06.2018 r. w przedmiocie zrestrukturyzowania zobowiązania wynikającego z umowy kredytu.

(dowód: aneks do umowy z dnia 02.04.2008 r. – k. 25-26 oraz k. 167-169, aneks z dnia 03.09.2008 r. – k. 26v-27 oraz k. 170-171, aneks z dnia 05.06.2018 r. – k. 27v-30 oraz k. 179-183, wniosek o zmianę warunków kredytowania – k. 163-166, wniosek o restrukturyzację kredytu – k. 172-178)

Na wniosek powódki kredyt został wypłacony w następujących sposób:

- 70.217,71 zł stanowiącą równowartość kwoty 31.802,94 CHF po kursie 2,2079, w dniu 03.07.2007 r.,
- 2,994,99 zł stanowiącą równowartość kwoty 1.356,49 CHF po kursie 2,2079, w dniu 03.07.2007 r.,
- 9.510,00 zł stanowiącą równowartość kwoty 4.307,25 CHF po kursie 2,2079, w dniu 03.07.2007 r.,
- 7.277,27 zł stanowiącą równowartość kwoty 3.300,95 CHF po kursie 2,2046, w dniu 06.07.2007 r.,
- 36.000 zł stanowiącą równowartość kwoty 17.047,07 CHF po kursie 2, (...), w dniu 10.04.2008 r.,
- 8.000 zł stanowiącą równowartość kwoty 3.782,15 CHF po kursie 2, (...), w dniu 10.09.2008 r.,
- 36.000 zł stanowiącą równowartość kwoty 17.047,07 CHF po kursie 2, (...), w dniu 10.04.2008 r.

Ponadto, w dniu 03.07.2008 r. zostały kredytowane koszty w wysokości

2.815,78 zł stanowiące równowartość kwoty 1.275,32 CHF po kursie 2,2079 oraz w dniu 10.04.2008 r. w wysokości 150 zł stanowiące równowartość kwoty 71,03 CHF po kursie 2, (...).

(dowód: zaświadczenie – k. 32-34, wnioski o wypłatę k. 202, 204, 206, 208, 210, 212 zestawienie transakcji k. 254-346, potwierdzenie transakcji – k. 203, 205, 207, 209, 211, 213, zaświadczenie – k. 32-34, zestawienie k. 214-217)

Powódka od zawarcia umowy kredytu spłaca go w walucie PLN.

(dowód: zaświadczenie – k. 32-34, zestawienie k. 214-217, zestawienie transakcji k. 218-366, przesłuchanie powódki – k. 627)

Umowa kredytu zawarta przez powódkę stanowiła wzorzec umowny stosowany przez Bank. Z powódką nie zostały indywidualnie uzgodnione poszczególne postanowienia umowne oraz nie zostały jej przedstawione zasady obliczania marży na potrzeby ustalania kursu waluty (...).

(dowód: przesłuchanie powódki – k. 627, zeznania R. R. – k.626-627, zeznania K. G. – k. 634v-635)

Powódka o tym, że umowa o kredyt indeksowany do (...) zawiera postanowienia abuzywne dowiedziała się w 2019 r.

(dowód: zeznania powódki – k. 627v)

Powódka pismem z dnia 21.05.2020 r. złożyła reklamację wzywając do zwrotu kwoty 50.679,36 zł stanowiącą nienależnie pobrane raty kapitałowo-odsetkowe w wyższej wysokości niż w rzeczywistości powinna spłacać w okresie od dnia 04.06.2010 r. do dnia 03.03.2020 r. w związku z zawarciem w treści umowy niedozwolonych postanowień umownych. Pozwany pismem z dnia 03.06.2020 r. wskazał, że umowa nie zawiera klauzul niedozwolonych i żądania powódki są bezzasadne.

(dowód: reklamacja – k. 35-38, pismo pozwanego – k. 39v-42)

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powódki o ustalenie, nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy nr (...) z dnia 21.06.2007r. zostało uwzględnione. Wywodzone z tego tytułu roszczenie o zapłatę kwoty 114.062,70 zł Sąd uznał za usprawiedliwione co do zasady. W ocenie Sądu, mimo, że sama konstrukcja umowy nie jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, to jednak zawiera ona postanowienia niedozwolone, których eliminacja skutkuje obiektywnym brakiem możliwości jej wykonania przez obie strony zgodnie z jej istotą.

Sąd dokonał ustaleń faktycznych w sprawie w oparciu o załączone do akt i niekwestionowane przez strony dokumenty oraz zeznania świadków i powódki nie stwierdzając podstaw do podważenia ich wiarygodności.

Świadkowie R. R. (2) (k. 626-627) i K. G. (2) (k. 634-635) świadkowie zeznali, że w 2007 r. pracowali W G. M. Bank jako doradcy klienta, ale nie przypominają sobie powódki jako swoich klientów. Opisali ogólną procedurę udzielania kredytów.

Powódka domagała się zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz zapłaty tytułem zwrotu świadczeń uiszczonych przez nią na rzecz pozwanego w okresie od 03.03.2011 r. do 03.03.2020 r. w związku z nieważnością umowy kredytu hipotecznego (...) z dnia 21.06.2007 r. oraz ustalenia nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z ww. umowy. Tytułem roszczenia ewentualnego zaś żądała zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz kwoty 58.892,07 zł z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej w związku z pobraniem środków tytułem spłaty kredytu w zawyżonej wysokości w okresie od 03.03.2011 r. do 03.03.2020 r.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że powódka wbrew twierdzeniom pozwanego miała interes prawny w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu na podstawie art. 189 k.p.c. Zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

W ocenie Sądu powódka ma interes prawny w wystąpieniu z żądaniem pozwu, a polega on na tym, że w istocie domaga się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie umowy stosunku prawnego lub jego treści w przypadku wyeliminowania niektórych ich postanowień z uwagi na ich niedozwolony charakter. Zgodnie z art. 385¹ k.c. skutkiem eliminacji takich postanowień nie zawsze musi być upadek całej umowy, gdyż co do zasady powinna ona obowiązywać dalej w zmienionej treści. W przypadku umowy długoterminowej, jakim jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn, zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle takiej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieważności lub nieistnienia stosunku prawnego, jakim jest umowa kredytu wskutek jej upadku spowodowanego następczym powołaniem się przez kredytobiorcę – konsumenta – na niedozwolony charakter niektórych jej zapisów, względnie ustalenie, że te zapisy nie są dla niego wiążące (są bezskuteczne).

Dla oceny zasadności roszczeń powódki konieczne zatem będzie ustalenie następującej kolejności:

- dokonanie oceny, czy zawarta umowa jest ważna i jaki jest jej rzeczywisty charakter,
- analiza umowy w zakresie zawarcia w niej klauzul abuzywnych dot. mechanizmu indeksacji ewentualnego wpływu ww. klauzul na dalszy byt prawny całej umowy bądź jej poszczególnych postanowień,
- zasadność roszczenia głównego o zapłatę, a w przypadku stwierdzenia jego bezzasadności, analiza zasadności roszczenia ewentualnego o zapłatę.

Zgodnie z treścią przepisów art. 58 § 1-3 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Kredyt udzielony powódce miał charakter kredytu indeksowanego. Kwota kredytu była ustalona w PLN i dopiero w efekcie zabiegu waloryzacyjnego przeliczono ją na (...). Fakt zawarcia umowy kredytu indeksowanego do (...) co do zasady nie był między stronami sporny. Sąd w zakresie treści umowy i czynności ją poprzedzających oparł się

na dokumentach złożonych przez obie strony, w tym umowie kredytu, jak również zeznaniach powódki i świadków. Sporne były natomiast między stronami jej określone postanowienia oraz inne około kontraktowe czynności wzajemne stron. Sąd, zatem w pierwszej kolejności odniesie się do samej umowy kredytu, która ze swej istoty charakteryzuje się skomplikowaną siatką pojęć zawartych w jej postanowieniach.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 1896) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Zawarta przez strony 29 czerwca 2007 r. umowa sporządzona w dniu 21.06.2007 r. jest właśnie taką umową kredytu. W wykonaniu umowy bank wydał (udostępnił) kredytobiorczyni określoną sumę kredytową w złotych. Kredytobiorczyni zaś była zobowiązana do zwrotu w ratach kredytowych, z odsetkami i należnościami okołoumownymi. Zawarte w niej były essentialia negoti umowy kredytowej. Bank udzielił kredytu w kwocie 92.815,80 zł (kwota zwiększona aneksami do umowy o kwotę 36.150 zł oraz 8.000 zł), a kredytobiorczyni miała to zwrócić uiszczając 360 miesięcznych rat kapitałowo-odsetkowych.

Oceny postanowień przedmiotowej umowy nie zmienia fakt, że kwota udzielonego kredytu miała być indeksowana kursem waluty obcej przez przeliczenie wysokości sumy kredytowej wypłaconej w walucie polskiej na walutę obcą, ustalenie rat spłaty w walucie obcej i następnie przeliczanie wartości konkretnych spłat dokonywanych w walucie polskiej na walutę obcą i odpowiednie do tego określanie wysokości pozostałego do spłaty zadłużenia w tej właśnie walucie (...).

Art. 358¹ § 2 k.c. wprost przewiduje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. W orzecznictwie sądowym zgodnie przyjmuje się przy tym, że w omawianym przepisie chodzi o pieniądź polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (wyroki SN w sprawie I CSK 4/07, I CSK 139/17, uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 339/06).

Zważywszy, że postanowienia umowy wyraźnie wskazują, że Bank udziela kredytu w złotych polskich, a jego spłata następuje przez pobieranie należnych rat z rachunku prowadzonego również w tej walucie, nie ulega wątpliwości, że strony zamierzały zawrzeć umowy kredytu bankowego w tej właśnie walucie, która była jednocześnie walutą zobowiązania, jak i jego wykonania.

Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego i stanowią jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant, o czym świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (indeksowanych i denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b prawa bankowego, na podstawie nowelizacji tej ustawy, które to zmiany weszły w życie z dniem 26 sierpnia 2011 r.

Istotą kredytu indeksowanego - z którym mamy do czynienia na gruncie niniejszej sprawy - jest dodatkowo to, że strony umówiły się, że kwota kapitału kredytu wyrażona początkowo w walucie polskiej (92.815,80 zł, a następnie zwiększona aneksami o kwotę 36.150 zł oraz 8.000 zł,) zostanie, w drodze indeksacji, przeliczona na walutę obcą i oprocentowana w sposób wskazany z umowy. Powódka wniosowała o kredyt określając jego kwotę jako indeksowaną do waluty wymiennej, tj. franka szwajcarskiego (...), który został wypłacony zgodnie z umową w złotych, zaś

wysokość zadłużenia w walucie kredytu (...), obliczana była według kursu kupna waluty względem waluty krajowej, tj. złotych polskich, w momencie wypłaty środków pieniężnych (§ 7 ust. 2 umowy). W momencie wypłaty kredytu w złotych polskich, po stronie powódki powstało zatem zobowiązanie do zwrotu równowartości tej kwoty w walucie indeksacji.

W świetle postanowień umowy kredytu sporządzonej 21 czerwca 2007 r. nie budzi zatem wątpliwości, że strony zgodnie postanowiły, że kredyt adekwatnie do postulatów powódki zostanie jej udzielony i wypłacony w złotych polskich i w tej samej walucie będzie odbywała się jego spłata, przy założeniu jednak, że w obu przypadkach będzie on indeksowany do kursu waluty obcej, czyli franka szwajcarskiego.

W świetle powyższego przyjąć należy, że faktyczna wysokość zobowiązania powódki w chwili podpisywania umowy była znana. Kwota udzielonego kredytu została ściśle oznaczona w umowie – 92.815,80 zł. Kredytobiorczyni zobowiązana była do zwrotu tego świadczenia (udzielonego i wykorzystanego kredytu), tyle że według wartości ustalonej w klauzuli indeksacyjnej, dopuszczalnej z punktu widzenia art. 69 Prawa bankowego. W sposób oczywisty jest to związane z ryzykiem, że na przestrzeni obowiązywania umowy dojdzie do zmiany wartości tej waluty w porównaniu do polskiego złotego. Ryzyko to rekompensowane jest niższym oprocentowaniem tego typu kredytów. Różnica pomiędzy kursem kupna, a kursem sprzedaży waluty jest też oczywista dla każdego przeciętnego konsumenta. Jak słusznie zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 maja 2012 r., wydanym w sprawie o sygnaturze akt II CSK 429/11, biorący kredyt, zwłaszcza długoterminowy z przeliczeniem zobowiązań okresowych (rat spłacanego kredytu) według umówionej waluty (klauzula walutowa) ponosi ryzyko polegające albo na płaceniu mniejszych rat w walucie kredytu, albo większych, niż to wynika z obliczenia w tej walucie, gdyż na wysokość każdej raty miesięcznej wpływa wartość kursowa waluty kredytu w stosunku do waloryzacji tego kredytu. Oznacza to, że w umowę kredytu bankowego co do zasady wpisana jest niepewność co do wielkości ostatecznych kosztów udzielonego kredytu, które wiążą się z jego udzieleniem i które ostatecznie obciążą kredytobiorcę.

Wykorzystanie mechanizmu indeksacji, w ocenie Sądu, co do zasady nie narusza natury kredytu i przepisów Prawa bankowego. Umowy kredytów indeksowanych do waluty mogą być zawierane również obecnie - po nowelizacji Prawa bankowego z dnia 29 lipca 2011 r., która weszła w życie w dniu 26 sierpnia 2011 r. (Dz. U. z 2011.165.984), jednak od tego czasu w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, essentialia negotii umowy stanowi też zawarcie szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu (art. 69 ust. 2 pkt 4a). Umowy kredytów indeksowanych do waluty obcej mogły i nadal mogą funkcjonować w obrocie i same w sobie nie są sprzeczne z powszechnie obowiązującymi przepisami ustawy - prawo bankowe.

Przedstawione okoliczności pozwalają uznać, że powódka miała świadomość zarówno rodzaju zawartej z pozwanym umowy kredytu, jak też wiążących się z tym konsekwencji prawnych i finansowych. Przed zawarciem umowy podpisała oświadczenie, że zapoznała się z informacją, o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu hipotecznego w walucie obcej oraz ryzyku stopy procentowej (k. 153). Ponadto, powódka zeznała „Zdawałam sobie sprawę, że każda zmiana kursu może wpłynąć” (protokół rozprawy k. 627).

Nadto umowa stron jest dopuszczalna w świetle treści art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierając umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Istota zawartej przez strony umowy polegała na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powódkę określonej kwoty pieniędzy w walucie polskiej z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie jej równowartości wyrażonej przez odniesienie do miernika w postaci kursu waluty szwajcarskiej. Nie był zatem to w żadnej mierze kredyt udzielony w walucie obcej, niezależnie od tego, w jaki sposób, z jakich źródeł i w jakiej walucie powódka pozyskiwała środki na spłacenie pozwanemu kwoty kredytu, a nadto jak pozwany księgował te kredyty w swoich księgach rachunkowych po ich udzieleniu, skoro przedmiotem zobowiązań obu stron od początku była waluta polska.

Ryzyko zmiany kursu waluty obcej przyjętej jako miernik wartości świadczenia w walucie polskiej z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość zobowiązania kredytobiorcy w stosunku do pierwotnej kwoty wyrażonej w walucie wypłaty, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość jego zadłużenia w tej walucie, a tym samym obniżając wysokość wierzytelności Banku z tytułu spłaty kapitału kredytu w stosunku do kwoty wypłaconej.

Trudno zatem uznać, aby konstrukcja umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej była sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, skoro ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża co do zasady obie strony. Nie ma również przeszkód, by strony w umowie określiły sposób ustalania kursu dla uniknięcia wątpliwości na tym tle w toku wykonywania umowy. Umowy tego rodzaju wiążą się ze znacznym ryzykiem dla kredytobiorców, ale na poziomie porównywalnym z niewątpliwie dopuszczonym przez prawo kredytem walutowym, wypłacanym i spłacanym w (...). Powódka zawierając umowę nie znajdowała się w nietypowej sytuacji, w szczególności nie działała w warunkach konieczności finansowej. Również właściwości osobiste powódki nie wskazują na wykorzystanie wyjątkowej przewagi banku.

Zamieszczenie postanowień w tym zakresie samo w sobie nie narusza zatem przepisów prawa, zasad współżycia społecznego, ani nie jest sprzeczne z naturą zobowiązania kredytowego.

Odnosząc się z kolei do podniesionych przez powódkę zarzutów dotyczących niedozwolonego charakteru poszczególnych postanowień umowy należy wskazać, co następuje.

Kwestionowane przez powódkę postanowienia zostały zawarte w § 1 ust. 1, § 7 ust. 2, § 10 ust. 8, § 17 umowy. W § 1 ust. 1 zdaniu trzecim umowy wskazano, że kwota kredytu zostanie przeliczona z PLN do (...) według kursu kupna waluty (...) według tabeli stosowanej przez Bank, zaś § 7 ust. 2 określał zasady przeliczenia wypłat każdej z transz kredytu w PLN po przeliczeniu według kursu kupna (...) określonego w tabeli banku. Natomiast § 10 ust. 8 określał zasady przeliczeń spłaty tj. uiszczona w PLN kwota miała być przeliczana do waluty (...) według kursu sprzedaży (...) określonego w tabeli banku. Zasady tworzenia tabeli banku zostały określone w § 17 umowy.

Ustalony w umowie z konsumentem sposób ustalania kursu waluty indeksacyjnej przyjmowanego do rozliczeń umowy może być przedmiotem oceny, czy nie stanowi postanowienia niedozwolonego. Zgodnie bowiem z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (vide wyrok SA w Warszawie z 14 czerwca 2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12 oraz wyrok SA w Poznaniu z 6 kwietnia 2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

Konieczne jest też ustalenie czy opisane wyżej postanowienia dotyczą świadczeń głównych stron czy tylko się do nich pośrednio odnoszą.

Przez „główne” świadczenia stron rozumiano przede wszystkim te, które są objęte postanowieniami przedmiotowo istotnymi danej umowy nazwanej (tak też M. Jagielska, Niedozwolone klauzule; M. Bednarek, P. Mikłaszewicz, w: System PrPryw, t. 5, 2019, s. 804; ponadto wyr. SN z 8.6.2004 r., I CK 635/03, Legalis; wyr. SA w Warszawie z 29.12.2010 r., VI ACa 403/10, Legalis). W praktyce oznaczać to będzie najczęściej postanowienia "określające" cenę albo wynagrodzenie (przede wszystkim wysokość), na co przepis wprost wskazuje, oraz "określające" świadczenie

wzajemne przedsiębiorcy (towar, usługę). Przy ustalaniu, czy dane postanowienie określa "główne" świadczenie strony, zwłaszcza w przypadku umów nienazwanych, za użyteczne należy uznać dokonane w polskiej doktrynie rozróżnienie **świadczeń "głównych" i "ubocznych"** (zob. np. R., O., Zobowiązania 2014, s. 49). Na tej podstawie wypadnie np. uznać, że postanowienie dotyczące odsetek należnych w przypadku opóźnienia zapłaty ceny nie "określa" świadczenia głównego w postaci ceny, tylko dotyczy świadczenia ubocznego. Podobnie rzecz się przedstawia, gdy chodzi o klauzule, których zastosowanie wywiera wpływ na wysokość świadczenia "głównego", np. klauzule waloryzacyjne (tak M. Jagielska, Niedozwolone klauzule; M. Bednarek, P. Mikłaszewicz, w: System PrPryw, t. 5, 2019, s. 806; zob. też post. SN z 6.1.2005 r., III CZP 76/04, Prok. i Pr. 2005, Nr 11, poz. 40; uchw. SN z 29.6.2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, Nr 7–8, poz. 87; wyr. SA w Warszawie z 16.1.2019 r., V ACa 814/17, Legalis; odmiennie K. Zagrobelny, w: Gniewek, Machnikowski, Komentarz KC 2017, s. 743). Zakres zastosowania wyłączenia ogranicza także, fakt posłużenia się przez ustawodawcę terminem "postanowienie określające główne świadczenie", a nie "dotyczące" takiego świadczenia. Ten ostatni termin wydaje się szerszy. Nie jest zatem zasadne stawianie znaku równości między tymi terminami (tak Ł., Ochrona 2001, s. 99); zob. też wyr. (...) z 30.4.2014 r. (C-26/13, Á. K. i H. R. v. (...), EU:C:2014:282). Powyższe oznacza, że sformułowanie "postanowienia określające główne świadczenia stron" należy co do zasady rozumieć wąsko (por. wyr. SA w Łodzi z 20.7.2017 r., I ACa 1512/15, orzeczenia.ms.gov.pl; wyr. SN z 8.6.2004 r., I CK 635/03, L.; wyr. SA w Katowicach 20.12.2017 r., I ACa 538/17, L.. Ponadto zob. wyr. SN z 8.11.2012 r., I CSK 49/12, L., oraz wyr. SN z 4.11.2011 r., I CSK 46/11, L., w których przyjęto, że zasięg pojęcia "świadczenie główne" musi być zawsze ustalany in casu z uwzględnieniem wszystkich postanowień oraz celu zawieranej umowy) (patrz: KC T. I red. Pietrzykowski 2020, wyd. 10/Popiołek).

W związku ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ((...)), zajęтым w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...) na tle wykładni dyrektywy (...), i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (indeksacyjnych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), postanowienia w tym zakresie podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie (art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. drugie k.c.). W przypadku uznania ich za niedozwolone konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

W niniejszej sprawie bezsporne było między stronami, że powódka zawarła umowę jako konsument w rozumieniu art. 22¹ k.c. Wynikało to wprost z celu umowy.

Przechodząc do oceny postanowień wskazywanych przez powódkę jako niedozwolone, wskazać trzeba, że postanowienia § 1 ust. 1, § 7 ust. 2, § 10 ust. 8, § 17 dotyczyły tzw. mechanizmu indeksacji. Przewidywały, że wysokość zobowiązania stron będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty indeksacyjnej. Kwota kredytu wypłaconego w PLN miała zostać przeliczona na (...) według kursu kupna tej waluty opublikowanej w Tabeli kursów kupna/sprzedaży (§ 7 ust. 2 umowy). Następnie raty potrącane w PLN miały być przeliczane na (...) według kursu sprzedaży publikowanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży (§ 10 ust. 8 umowy).

Mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu został opisany w § 17 umowy, zgodnie z którym:

- do rozliczenia transakcji wypłat i spłat kredytu stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji,

- kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna,

- kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży,

- do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym **skorygowane o marże (...) Bank S.A.**,

- obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku określane są przez Bank po godz. 15:00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie Banku oraz publikowane są na stronie internetowej (...) Bank S.A. ((...)) (k. 23-24 oraz 160-161).

Wskazać należy, że mechanizm ustalania marży kupna/sprzedaży nie został wyjaśniony w umowie. W żaden sposób nie zdefiniowano, jak obliczona jest marża, co oznacza, że pozwany miał swobodę w zakresie jej ustalania.

W ocenie Sądu Okręgowego nie ulega wątpliwości, że umowa stron została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Powódka mogła wybrać rodzaj kredytu, który najbardziej jej odpowiadał, uzgodnić kwotę kredytu w walucie polskiej, natomiast nie uzgadniano z nią wszystkich pozostałych postanowień, w szczególności nie uzgadniano kwestii wysokości marży kupna/sprzedaży. Przesłuchany w sprawie świadek R. R. (2) zeznał, że „Nie pamiętam, żeby były zakazy co do zakresu negocjacji.(...) ja nie znałem zasad ustalania marży przez bank dla potrzeb ustalania kursu przez bank. Porównywaliśmy marże innych banków. Nie wiedziałem kto ustala w banku marże, musiała to być jakaś komórka banku- zarząd. Nie wiedziałem na jakich zasadach ustalana jest marża. Kojarzy mi się jakby za mgłą kilka przypadków negocjacji marży do spłaty lub wypłaty. Klient mógł negocjować kurs wypłaty co do marży w momencie wypłaty mówić, że jak nie przyjmie się jego warunków, to pójdzie do konkurencji.” (protokół rozprawy k. 626v-627), zaś świadek K. G. (2) zeznała „Nie było indywidualnych zakazów negocjacji, pojawiały się czasem bony, które mogliśmy wręczać klientom, celem obniżenia oprocentowania. Natomiast nie wiem czy było to akurat w 2007 r. Z centrali przychodziły gotowe wzory umowy. Wydaje mi się, że klienci przed podpisaniem mogli zabrać do domu wzór umowy, żeby się z nią zapoznać. Nie było ograniczonego czasu co do podpisania umowy. (...) Nie przypominam sobie w jaki sposób obliczano marże dla potrzeb ustalania kursów kupna bądź sprzedaży. Była mowa o tym, że nie mamy wpływu na wzrost kursów, ani ich spadek.”(protokół rozprawy k. 634v).

Powódka zeznał z kolei, że „Nie mogłam negocjować warunków umowy. Nie dostałam wzoru umowy do domu przed jej podpisaniem. Gdy stawiałam się do banku, umowa była przygotowana do podpisu. Była już podpisana przez pracowników banku. (...)Pytałam czy nie można zmniejszyć marży, ale powiedziano mi że nie.” (protokół rozprawy k. 627).

W ocenie, Sądu powódka wykazała, że postanowienia umowne nie były z nią uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c. Nie podważa tego ustalenia zawarty w § 11 ust. 3 umowy zapis o rzekomym indywidualnym uzgodnieniu warunków umowy. W istocie przeczą temu zeznania świadka, jak i samej powódki opisujące przebieg czynności poprzedzających zawarcie umowy. W ocenie Sądu zapis ten ma typowo blankietowy charakter. Nie zostało wykazane aby powódka mogła cokolwiek istotnego dla konstrukcji tej umowy negocjować.

W ocenie Sądu należy zatem uznać, że postanowienia odwołujące się do marży i możliwości jej samodzielnego ustalania w ramach tabeli zdefiniowanej w § 17 były sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy strony powodowej w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na kredytobiorczynię ryzyka wynikającego z bankowego ustalenia wysokości kursów waluty indeksacyjnej i pozostawiały mu w istocie, poprzez ukształtowanie kursu waluty (...), określoną swobodę w zakresie ustalania wysokości jej zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu.

W ocenie Sądu przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanym postanowieniu § 17 jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania marży, a tym samym kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że postanowienia w tym zakresie były sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powódki w rozumieniu

art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17).

W świetle powyższych okoliczności w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienie umowy w zakresie, w jakim dotyczy stosowania marży kupna/sprzedaży, dzięki czemu kursy kupna i sprzedaży mogły być swobodnie ustalane przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostało uzgodnione indywidualnie z powódką. Tym samym, kształtowało jej zobowiązanie w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jej interesy, a zatem miało charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c. i w związku z tym nie wiąże powódki.

Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy (...)dokonaną przez (...) w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie(...):

a) w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następnie je zaakceptuje,

a) w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku (...)),

b) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałyby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku (...)),

c) w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjmując, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku (...)),

d) nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzyja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku (...)).

Podnieść należy, że w wyroku z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie (...)Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazał, że wykładni art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy (...)należy dokonywać w ten sposób, że z jednej strony nie stoją one na przeszkodzie temu, by sąd krajowy usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, w wypadku gdy odstrasżający cel tej dyrektywy jest realizowany przez krajowe przepisy ustawowe regulujące korzystanie z niego, o ile element ten stanowi odrębne zobowiązanie umowne, które może być przedmiotem indywidualnej kontroli pod kątem nieuczciwego charakteru. Z drugiej strony przepisy te stoją na przeszkodzie temu, by sąd odsyłający usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty, czego zbadanie należy do tego sądu.

Przenosząc powyższe uwagi na stan faktyczny niniejszej sprawy należy wskazać, że w ocenie Sądu wyeliminowanie z treści § 17 umowy elementów marży kupna i marży sprzedaży skutkuje koniecznością wyeliminowania z umowy całego mechanizmu indeksacji. W świetle zapadłego w dniu 29 kwietnia 2021 r. orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie (...)częściowe wykreślenie warunku nie jest możliwe w przypadku, gdy dwie części warunku umowy są powiązane w taki sposób, że wykreślenie jednej części miałoby wpływ na istotę pozostałej części. Istota mechanizmu zawartego w § 17 umowy sprowadzała się właśnie do przeliczania waluty na kurs kupna lub sprzedaży w

zależności czy chodziło o wypłatę, czy spłatę kredytu. Pozbawienie tego mechanizmu elementu marży w sposób istotny zaburza jego istotę, co w konsekwencji w świetle aktualnie dokonanej wykładni przez Trybunał powoduje konieczność eliminacji całego mechanizmu indeksacji.

Eliminacja wyłącznie klauzul abuzywnych odnoszących się do mechanizmu indeksacji skutkowałaby tym, że przedmiotowa umowa w dalszym ciągu nadalaby się do wykonania, jednakże w umowie nie zostało w sposób precyzyjny określone oprocentowanie kredytu.

W umowie zostało ustalone oprocentowanie zmienne. Oprocentowanie stanowiło sumę marży banku oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3 oraz 0,95 punktu procentowego do czasu przedstawienia prawomocnego wpisu hipoteki umownej na nieruchomości (§ 2 ust. 1 umowy). Sposób ustalania indeksu L3 został określony w § 8 umowy i odnosił się do stawki LIBOR 3 M (dla lokat międzybankowych trzymiesięcznych). Nie wskazano jednak jakiej waluty dotyczy LIBOR 3M. Wskaźnik ten jest publikowany osobno dla każdej z walut indeksacyjnych. Jest różny dla każdej z nich w tym samym okresie. W umowie bank nie wskazał, że dotyczy on (...). Nie sposób więc zastosować (...) z tej właśnie waluty. Wobec odpadnięcia mechanizmu indeksacji nie sposób domyślać się tej właśnie waluty, jako źródła odniesienia wskazanej stopy referencyjnej.

Z uwagi na brak sposobu określenia oprocentowania nie jest zachowany element odpłatności umowy kredytu, a ustalone raty w PLN nie dają się wyodrębnić. Eliminacyjny skutek pominięcia klauzul abuzywnych, przy zastosowanych zapisach umownych nie pozwala wykonywać umowy.

Sąd odstąpił od wcześniej wyrażonego poglądu, że umowa zawierająca tego rodzaju postanowienia, po usunięciu mechanizmu indeksacji może być wykonywana, ze względu na treść § 9 ust. 7 umowy „Wszelkie opłaty i prowizje podawane są w walucie do której indeksowany jest kredyt, a ich zapłata odbywa się poprzez doliczenie opłaty do raty, o której mowa w § 10 ust. 2, chyba że strony podejmą odmienne ustalenia w tym zakresie.” Powyższe postanowienie nie wskazuje wprost na rodzaj waluty, lecz jedynie na „walutę do której indeksowany jest kredyt”. W efekcie usunięcia mechanizmu indeksacji z umowy, kredyt przestaje być indeksowany do waluty obcej. W umowie nie występuje zapis do którego § 9 ust. 7 umowy odsyła. Z tego względu, strony umowy mogą domyślać się jedynie, że walutą o której mowa to (...). Umowa zawarta pomiędzy konsumentem, a przedsiębiorcą powinna być tak skonstruowana, aby zawierała precyzyjne i zrozumiałe postanowienia. W związku z powyższym nie może być wykonywana, ponieważ główne świadczenie stron – oprocentowanie kredytu nie może zostać określone w sposób jednoznaczny. W takiej sytuacji utrzymanie umowy jest niemożliwe.

Dodać należy, że wobec pierwotnej wady przedmiotowej umowy, aneksy sporządzone do umowy nie wprowadziły w niej skutecznych istotnych zmian. Dotyczyły one jedynie powiększenia kwoty kredytu. Mechanizm indeksacji został w praktyce od początku uznany za bezskuteczny. Treść aneksów nie miała sanować go.

Z uwagi na powyższe na podstawie art. 189 k.p.c. przy zastosowaniu art. 385¹ k.c. Sąd ustalił, nieistnienie pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu nr (...) z dnia 21.06.2007 r., w punkcie sentencji I wyroku, uznając, że wobec dalszego braku możliwości wykonywania umowy powódka ma interes prawny w ustaleniu treści stosunku prawnego łączącego ją z pozwanym.

Z tego względu powództwo o zapłatę kwoty 114.062,70 zł oparte na nieważności umowy jest usprawiedliwione co do zasady, o czym Sąd orzekł w punkcie II sentencji wyroku.

Uwzględnienie żądania głównego dezaktualizuje potrzebę odnoszenia się do żądania ewentualnego.

Jednakże, wobec zakwestionowania wysokości dochodzonego roszczenia przez pozwanego i dodatkowo podniesionego zarzutu przedawnienia, koniecznym stanie się ocena wysokości dochodzonych roszczeń o zapłatę dopiero po prawomocnym przesądzeniu kwestii zasady, zgodnie z przepisem art. 318 § 1 k.p.c. rozstrzygniętej w niniejszym wyroku wstępnym.